

Leivonmäen kansallispuiston patikointireittien kehittämissuunnitelma

Saara Tervala, Marjo Nevalainen, Upe Nykänen, Mirva Leppälä, Elina Lamminaho
Keski-Suomen retkeilyreitit maailmankartalle

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

jamk.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

www.aitomaaseutu.fi/retkeilyks

SISÄLTÖ

1	Tausta	4
1.1	Työpaja Leivonmäellä.....	6
1.2	Haastattelut.....	6
1.3	Esittelymateriaalit	6
2	Nykytila	7
2.1	Reittiluokitus	10
2.2	Erotustekijät ja erityispiirteet	11
2.3	Päänähtävyydet.....	16
2.4	Tarinat	19
3	Kehittämistarpeet.....	20
3.1	Palvelurakenteet	22
3.2	Toimijayhteistyö.....	25
3.3	Opastusviestintä.....	26
3.4	Saavutettavuus.....	29
3.5	Markkinointi	31
3.6	Muut kehittämistarpeet.....	31

3.7 Kohderyhmät.....	31
3.8 Aktiviteetit.....	32
Lähteet	34

KUVAT

Kuva 1 Leivonmäen kansallispuiston kartta.....	5
Kuva 2 Geologisen luontopolun taulu	12
Kuva 3 Luontotorni	13
Kuva 4 Luupään lenkin esteetön osuus	14
Kuva 5 Esteetön osuus Turasenlammille	14
Kuva 6 Harjujärven esteetön puolikota	15
Kuva 7 Hotspotit kartalla	16
Kuva 8 Palokorot.....	17
Kuva 9 Luontotorni	17
Kuva 10 Siirtolohkare.....	18
Kuva 11 Turasenlammen kuvausspotti.....	18
Kuva 12 Harjujärven puolikota	19
Kuva 13 Puolikodan kaidehirret kaipaavat kunnostusta	22
Kuva 14 Luupäänlenkin pyörätuolisillalla lahoja lankkuja	23
Kuva 15 Kirveslammen eteläpuolella huonokuntoisia pitkosputia.....	24
Kuva 16 Siniset maalimerkit kuluneita	26

Kuva 17 Kirveslammen kierroksen alkupään risteyskohta kaipaa viitoitusta	27
Kuva 18 Harjujärven telttapaikkaa ei ole merkitty maastoon	28
Kuva 19 Esteetön käymälä merkitty valkoisella, vaatisi myös kyltin	29
Kuva 20 Esteettömän osuuden parkkipaikka kaipaa raivaamista.....	30
Kuva 21 Leivonmäen kansallispuistossa voi harrastaa myös pyöräilyä	32

Kannen kuva: Leivonmäen kansallispuisto. #Keski-Suomen retkeilyreitit maailmankartalle –hankkeen kuva-pankki/Upe Nykänen

Selvitys on laadittu osana #Keski-Suomen retkeilyreitit maailmankartalle –hanketta. Hankkeen toteutusta koordinoi Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja osatoteuttaja Metsähallituksen luontopalvelut. Hanketta rahoitti Keski-Suomen ELY-keskus maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta.

Lisätietoa hankkeesta www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/retkeilyks

1 Tausta

Leivonmäen kansallispuistossa on patikointireitti Luupään lenkin ja Kirveslammen kierroksen muodostama kahdeksikko. Lähtöpaikkana siinä on Kirveslammen pysäköintialue. Luupään lenkki (2,2 km) on geologinen luontopolku, jota voidaan käyttää myös opetuksessa. Se tutustuttaa kävijän esimerkiksi suppaan, harjuun, siirtolohkareeseen ja puiston tunnuseläimeen, kehrääjään. Luupään lenkin osuus Harjujärven rannalta Turasenlammille (700 m) on leveää polkua ja pitkospuuta, joka soveltuu myös lastenvaunuilla ja pyörätuolilla kuljettavaksi. Harjujärven rannalla sijaitsee erityisesti liikuntaesteisille soveltuva puolikota sekä esteetön käymälä. Laavulle pääsee myös tilataksilla. Kirveslammen kierros (1,7 km) on tasoltaan helppo ja sen varrella voi tutustua kansallispuiston suoluontoon. Reitti kulkee Haapasuolla sekä Haapasuonharjulla. Reitti on suurelta osalta pitkospuuta ja Haapasuolla sijaitsee luontotorni.

Kuva 1 Leivonmäen kansallispuiston kartta

1.1 Työpaja Leivonmäellä

Leivonmäen reittiprofiloinnin työpaja järjestettiin Leivonmäellä 23.3.2017. Työpajassa oli 16 osallistujaa. Tarkoituksena oli löytää alueen erityispiirteet, erotustekijät ja päänähtävyydet sekä kehitystarpeita ja mahdollisia haastateltavia henkilöitä.

1.2 Haastattelut

Työpajan osallistujilta kysyttiin haastatteluja varten henkilöitä, joilla olisi paljon tietoa kansallispuiston alueesta. Näistä saatiin neljä henkilöä puhelinhaastatteluun. Heille lähetettiin kysymykset etukäteen sähköpostilla, jotta he ehtivät tutustua niihin ennen varsinaista haastattelua. Haastatteluiden tarkoituksena oli kerätä tietoa ja tarinoita hankkeen tuotteistamistyötä varten. Haastatteluissa tiedusteltiin haastateltavan taustaa ja suhdetta luontoalueeseen. Kysyttiin myös alueen historiasta ja nykytilasta sekä paikallisista erityispiirteistä ja tarinoista. Lopuksi kysyttiin miten haastateltava arvioisi alueen tulevaisuuden näkymät ja mitä toiveita hänellä on reitistöä ajatellen.

1.3 Esittelymateriaalit

Tietoa reiteistä löytyy muun muassa #Keski-Suomen retkeilyreitit maailmankartalle –hankkeessa tuotetuista materiaaleista: esitteitä, reittikuvauksia Outdoors Finland –portaaliin sekä Outdoor Active –portaaliin (suomi, englanti). Esittelymateriaalit on koostettu hankkeen verkkosivulle, mistä ne ovat kaikkien vapaasti hyödynnettävissä: www.aitomaaseutu.fi/esittelymateriaalit. Lisäksi sivustolta löytyy lukuisia videoita ja kuvia vapaaseen käyttöön.

2 Nykytila

Alueen nykytilaa kartoitettiin etsimällä tietoa luontoon.fi-sivustolta sekä maastohavainnoin. Tiedot koottiin nykytilataulukoon.

Taulukko 1. Kohteen palvelut ja niiden ylläpito			
Palvelu	Kapasiteetti	Ylläpito	Kunto
Sauna	Ei		
Luontopolku	Noin 28km merkittyjä reittejä. Lyhin 1,7 km, pisin 22 km	Metsähallitus	
Tulentekopaikat	6 kpl 1. Lintuniemi (puolikota) 2. Joutsniemi (tulente-ko- paikka) 3. Soimalampi (laavu) 4. Harjujärvi (puolikota) 5. Niinisaari (laavu) 6. Koskikara (keittokatos)	Metsähallitus	
Käymälät	7 kpl 1. Lintuniemi 2. Joutsniemi 3. Soimalampi 4. Harjujärvi 5. Niinisaari 6. Selänpohjan pysäköinti- alue	Metsähallitus	
Jätehuolto	Omatoiminen	Omatoiminen	
Frisbeegolf- rata	Ei		
Muut palvelut	Luupään lenkin esteetön osuus Harjujärven rannalta Turasenlammille (n. 700m). Harjujärven puolikota ja esteetön käymälä liikuntaesteisille. Puomin avaimen voi pyytää lähettämään ennakkoon Seitsemisen luontokeskuksesta tai hakea Röykkälän lam- mastilalta	Metsähallitus	Taukopaikan rakenteet huonossa kunnossa

Taulukko 2. Kohteen opastusviestinnän kanavat	
Retkeilyneuvonta	Seitsemisen luontokeskus
Verkkosivustot	<ul style="list-style-type: none"> • luontoon.fi/leivonmaki, • www.leivonmaki.fi
Karttapalvelu	<p>Sähköiset kartat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metsähallituksen Retkikartta retkikartta.fi • Maanmittauslaitoksen karttapalvelu kartta-paikka.fi <p>Printtikartat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maastokartta N431, 1:50 000. Karttaa voi ostaa Karttakeskuksesta, Maanmittaustoimistoista ja hyvin varustelluista kirjakaupoista. • Maastokarttalehdet: 3211 07, 08, 10 ja 11, 1:20 000. Karttoja voi ostaa Karttakeskuksesta, Maanmittaustoimistoista ja hyvin varustelluista kirjakaupoista. • Jyväskylän seudun ulkoilukartta, 1:55 000. Karttaa voi ostaa muun muassa Maanmittaustoimistoista. • Retkeily GT Länsi-Suomi, 2015, 1:250 000. Karttoja voi ostaa mm. Karttakeskuksesta ja hyvin varustetuista kirjakaupoista.
Sosiaalinen media	Facebook -sivut
Maasto-opasteet	Lähtöpaikka Luupään lenkille sekä Kirveslammen kierokselle Kirveslammen pysäköintialueelta, jossa on opasteita. Poluilla siniset maalimerkit puissa. Geologisen luontopolun varrella 7 taulua, ylläpitäjä Metsähallitus.
Tapahtumat	Kansallispuistossa toimii vapaaehtoisjärjestö Leivonmäen kansallispuiston ystävät ry, joka järjestää puistossa esimerkiksi talkoita ja retkiä.

Taulukko 3. Liikenneyhteydet ja yrityspalvelut	
Lähin keskus	<ul style="list-style-type: none"> • Leivonmäen kylä 12 km päässä • Joutsan keskusta 35 km päässä
Parkkipaikat	<ul style="list-style-type: none"> • Kirveslammen pysäköintialue (Vartiamäentie, Joutsa) • Selänpohjan pysäköintialue (Syysniementie, Joutsa) • Liikuntarajoitteisille pysäköintipaikka Harjujärven kodan vieressä

	<i>Huom! Pysäköintialueille ei tarkempia osoitetietoja.</i>
Julkinen liikenneyhteys	Alueelle ei kulje julkisia kulkuneuvoja kesäaikaan. Koulupäivisin linja-autot pysähtyvät tarvittaessa Kivisuon pysäkillä. Kesäaikana lähin linja-autopysäkki on n. 12 km päässä Leivonmäellä.
Majoitus	<p>Mökkivälitys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rutasen Lomamökit, Rutalahti, 6km (myös savusauna) • Kaukolan Lomamökit, Rutalahti, n. 8 km • Lomaleivo, Joutsa, n. 8,4 km • Wanhan Vartiamäen Mökit, Joutsa, n. 14 km <p>Pihaleirintä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Retki- ja ohjelmapalvelu Maahisen Muki ja Mela, Hartola, 54 km (Vaunupaikat, myös saunan vuokraus)
Ruokapalvelut	<p>Kahvila-, ravintola- ja tilausruokailu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teboil Leivonmäki, n. 17 km <p>Maastoruokailu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Retki- ja ohjelmapalvelu Maahisen Muki ja Mela, Hartola, 54 km • Eräopaspalvelu Talvi, Jämsä, n. 86 km (myös illanvietot)
Opastetut retket	<p>Eräopaspalvelu Jukan Tokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lintu-, melonta-, patikointi- ja lumikenkäilyretket <p>Eräopaspalvelu Talvi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patikointi-, lumikenkäily-, sauvakävely- ja kalastusretket <p>Four Seasons Outdoors</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hiihto-, lumikenkäily-, melonta-, patikointi- ja teemaretket <p>Ketunmieli</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patikointi-, hiihto-, lumikenkäily-, sienestys- ja teemaretket <p>Retki- ja ohjelmapalvelu Maahisen Muki ja Mela</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patikointi-, melonta-, kalastus-, marjastus-, sienestys ja hiihtoretket <p>Sammalsielu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patikointi-, ja teemaretket, hiljentyminen, luonto- ja työhyvinvointi <p>Sirkka Experience</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patikointi-, melonta- ja lumikenkäilyretket <p>Tavinsulka Oy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Melontaretket <p>Versona Oy</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Hiihto-, lumikenkäily-, melonta-, patikointi-, pyöräily-, retkiuinti- ja potkukelkkaretket
Välinevuokraus	<p>Eräopaspalvelu Jukan Tokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Melontakalusto ja lumikengät <p>Lomaleivo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polkupyörät ja lumikengät <p>Retki- ja ohjelmapalvelu Maahisen Muki ja Mela</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kanootit, soutuveneet, polkupyörät, moottori-vene <p>Tavinsulka Oy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kanootit ja kajakit <p>Versona Oy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polkupyörät (Fatbike), potkukelkat ja lumikengät
Muut palvelut	<p>Eräopaspalvelu Talvi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eräkoulutukset • Toimintaseikkailut • Leirikoulu <p>Ketunmieli</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kansanperinne- ja erätaitokurssit • Käännös- ja tulkkauspalvelut <p>Lomaleivo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lammastila tuotteineet (Vierailut, tilapuoti, huovutuskurssit) <p>Retki- ja ohjelmapalvelu Maahisen Muki ja Mela</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuljetuspalvelut (Kanoottien kuljetus) <p>Sirkka Experience</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luontokuvaus <p>Teboil Leivonmäki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokouspalvelut • Leivonmäen kansallispuiston infopiste • Posti, päivittäistavarakauppa, matkahuolto, tankkaus <p>Versona Oy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokouspalvelut • Yritysvalmennus • TYHY-palvelut luonnossa

2.1 Reittiluokitus

Leivonmäen kahdeksikko 3,9 km (tarvitsee varsinaisen nimen, koostuu Kirveslammen ja Luupään lenkeistä) on vaatavuudeltaan helppo ja kuljettavaa maastoa voidaan pitää miellyttävänä helppoutensa ansiosta. Kirveslammen alussa on loivia mäkiä, joita seuraa tasainen

maasto. Suurin osa kahdeksikosta onkin loivaa, helppokulkuista harjumaastoa. Harjumaaston lisäksi reitti sisältää suoalueita ja reitin yhtenä huippukohtana voidaankin pitää suon keskellä olevaa luontotornia, josta avautuvat upeat suomalaisemat.

Reitin pintana on pitkospuita ja polkua, sekä metsäautotiemäistä leveämpää polkua. Polku on helppokulkuista ja selkeää. Reitin erikoisuutena on sen sisältämä esteetön osuus (Harjujärven reitti), jota pitkin voi kulkea pyörätuolilla.

Helppoutensa ja monien levähdyspaikkojensa tähden reitti soveltuu perheen pienimmille ja vanhimmille sekä ryhmille. Ryhmien viihtyvyyttä tukevat lisäksi leveät polut. Myös esteettömyyttä tarvitsevat henkilöt voivat nauttia Harjujärven puolikota – Turasen lampi välisestä osuudesta.

2.2 Erotustekijät ja erityispiirteet

- ”Keskisuomalaisen luonnon pikkujättiläinen”
- Tarinat: Havuhuoppo – Leivonmäen ensimmäisen asukas
- Perheystävällisyys
- Saavutettavuus
- Monipuolisuus
- Esteettömyys (”Erittäin hyväkuntoiset polut”)
- Luontotorni keskellä suota
- Hiljaisuus ja rauha
- Monipuolinen linnusto

Työpajassa kysyttiin, mitkä tekijät erottavat Leivonmäen kansallispuiston muista kohteista. Työpajaan osallistuneet kuvailivat Leivonmäkeä ”kaikenikäisten kaikilla aisteilla koettavaksi keskisuomalaisen luonnon pikkujättiläiseksi”. Osallistujat myös kuvailivat aluetta perheystävälliseksi, ja se soveltuukin esimerkiksi ympäristökasvatukseen geologisen polun ansiosta. Polulle on tehty opettajan opas, joka on ladattavissa netistä. Polun varrella on alueen luonnosta kertovia tauluja, jotka ovat hyvässä kunnossa.

Leivonmäen retkeilyreitit ovat helposti saavutettavissa, sillä puisto sijaitsee E75-valtatien varrella. Alueelle kulkee hyvät paikallistiet, ja parkkipaikkoja löytyy. Leivonmäki on tunnettu

varsinkin jyvaskyläläisten päiväretkikohteena. Kesäaikoina lähin julkisen liikenteen linja-autopysäkki on 12 kilometrin päässä Leivonmäellä. Tämän lisäksi koululaisten loma-aikoja luukun ottamatta koulukyyditykset pysähtyvät tarvittaessa Kivimäen pysäkillä. Bussiaikataulut löytyvät Matkahuollon sivuilta.

Kuva 2 Geologisen luontopolun taulu

Kuva 3 Luontotorni

Leivonmäen kansallispuisto on monipuolinen retkeilykohde, ja se näyttäytyy retkeilijöille mielenkiintoisena ja erilaisena eri vuorokaudenaikoina sekä vuodenaikoina. Alue on hiljainen ja rauhallinen, ja siellä on monipuolinen linnusto. Puiston polut ovat erittäin hyväkuntoisia ja työpajan osallistajat mainitsivat erotustekijäksi myös esteettömyyden. Harjujärven puolikodalle pääsee esimerkiksi lastenvaunuilla ja pyörätuolilla. Reitit ovat pienemmillekin lapsille sopivan lyhyitä ja helppokulkuisia, mutta silti monipuolisia. Suon keskellä oleva luontotorni on erityisen hieno paikka ja erotustekijä moneen muuhun reittiin verrattuna. Leivonmäellä on talvella myös retkilatuja. Tarinoista mainittiin Havuhuuppon eli Leivonmäen ensimmäiseen asukkaaseen liittyvät tarinat.

Kuva 4 Luupään lenkin esteetön osuus

Kuva 5 Esteetön osuus Turasenlammille

Kuva 6 Harjujärven esteetön puolikota

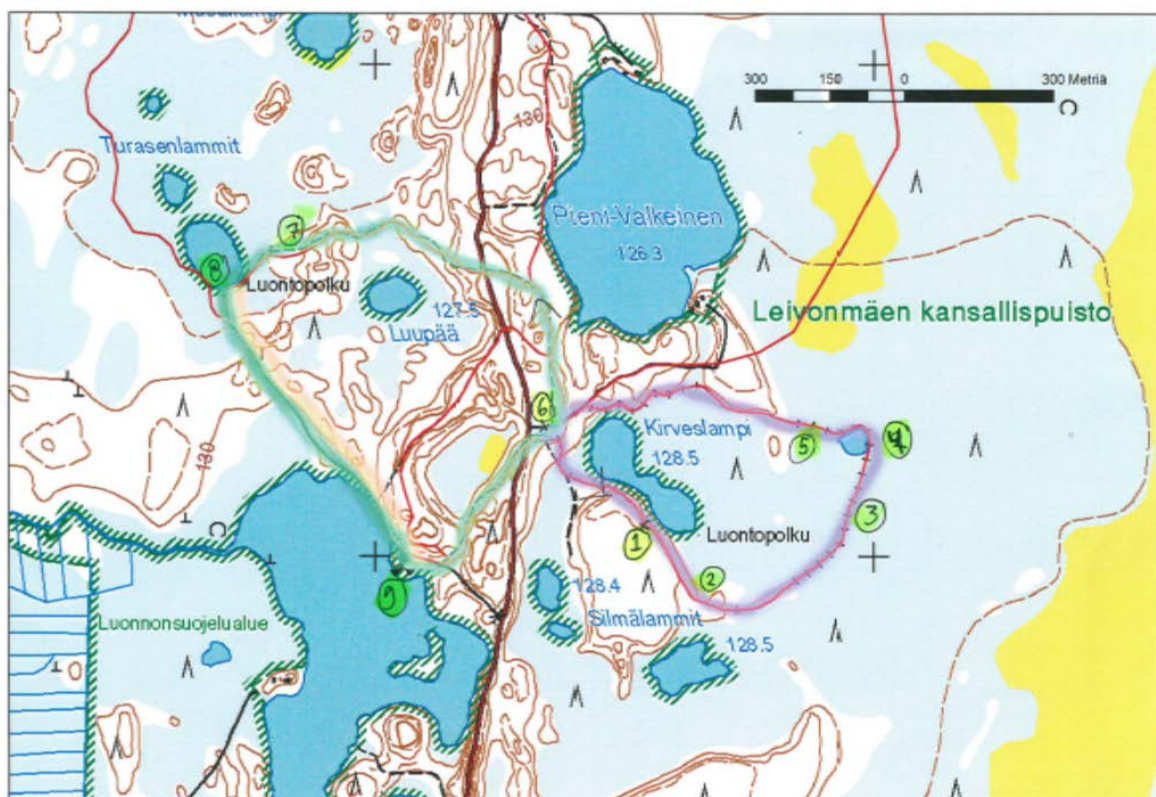
Myös haastateltavilta kysyttiin alueen erityispiirteistä. Haastateltavat nostivat esiin hyvin pitkälle samoja asioita, kuin mitä työpajassa mainittiin. Monipuolisuuden, hiljaisuuden ja nähtävyyksien lisäksi haastatteluissa mainittiin alueen vesistöt. Eräs haastateltavista näkee, että yhteys Päijänteeseen erottaa Leivonmäen kansallispuistoalueen muista vastaavista. Myös mahdollisesti tulevaisuudessa toteutuva biosfäärialue ja alueella vallinnut metsätalous mainitaan. Lisäksi Joutsniemi nousee keskusteluissa esille poikkeuksellisen hienona ja potentiaalisena paikkana.

2.3 Päänähtävyydet

Alueella sijaitsevia nähtävyyksiä ja erityisiä kohteita, joita voidaan käyttää esimerkiksi reitin markkinoinnissa:

1. Karhun kynsimä puu
2. Palokorot
3. Kihokit ja leväkkö
4. Luontotorni
5. Suokukkaketo
6. Turvepylväs
7. Siirtolohkareet
8. Kuvausspotti
9. Kotalaavu, haukia

Karttaan on merkitty numeroilla nähtävyyksien sijainnit.

Kuva 7 Nähtävyydet kartalla

Kuva 8 Palokorot

Kuva 9 Luontotorni

Kuva 10 Siirtolohkare

Kuva 11 Turasenlammen kuvausspotti

Kuva 12 Harjujärven puolikota

2.4 Tarinat

Haastateltavat kertoivat myös joitakin tarinoita alueeseen liittyen. Yksi Leivonmäen kansallispuistoalueen tunnetuimpia tarinoita lienee tarina alueen ensimmäisestä asukkaasta, Havuhuuposta. Luontoon liittyvistä tarinoista mainitaan korkeassa puussa sijainnut kotkan pesä. Legenda kertoo, että eräs metsuri suuria metsähakkuita tehneestä porukasta olisi kii-vennyt aikoinaan kotkan pesään. Toinen tarina puolestaan liittyy alueella sijaitsevassa mökissä tapahtuneeseen murhaan.

Haastatteluissa käy myös ilmi, että alueella on löydöksiä kivikautisesta asuinpaikasta. Erään haastateltavan mukaan Leivonmäki-kirjasta löytyy paljon tietoa tästä uskomuksesta sekä

alueesta muutenkin. Lisäksi historiapiirinnauhoja erilaisista henkilötarinoista ja alueesta on löydettävissä maakuntamuseosta.

3 Kehittämistarpeet

Leivonmäen kansallispuiston kehittämiseen liittyviä tarpeita on noussut esiin työpajassa, haastatteluissa sekä Metsähallituksen toimesta. Lisää kehittämistarpeita huomattiin kuvausretkillä, kun polkuja kierrettiin. Kaikki kehittämistarpeet on koottu taulukkoon.

Taulukko 4 Kehittämisen tavoitteet ja keinot	
1. Palvelurakenteet	
Kehittämistarve	Keinot
Pitkospuiden korjaaminen mm. Luupään lenkin alusta ja Kirveslammen eteläpuolelta	Löystyneiden tappien kiristäminen ja huonokuntoisten lankkujen vaihtaminen
Pyörätuolisillan uusiminen	Lahojen lankkujen vaihtaminen uusiin
Harjujärven avokodan rakenteiden uusiminen	Kodan lahojen kaidehirsien vaihtaminen uusiin, katoksen parrujen tarkistaminen (vuotavatko)
Lisää laavuja	Esimerkiksi Harjujärven puolikodan yhteyteen
Erlaisia taukopaikkoja	Keinuja, riippumattoja, majoja
Reittiluokittelu	Vaativuusluokittelu, GPS-jälki ja reittikuvaus sekä niiden näkyminen sähköisissä ja paperisissa karttapalveluissa
Uusia tapahtumia	Esimerkiksi Juniori MTB (maastopyöräilytapahtuma nuorille)
Lapsiperheille houkuttimia	Erlaiset tapahtumat ja lapsille suunnatut tehtävärastit
Retkilatu	Suo-osuudelle oma lenkki (poikkilatu)
Pitkä vaellusreitti	Rengasreitti, joka yhdistää pohjois- ja eteläosat
Tarinaopas	Oikean oppaan avulla ja/tai mobiilina esimerkiksi QR-koodeja tai sovelluksia hyödyntäen
2. Toimijayhteistyö	
Kehittämistarve	Keinot
Palvelupakettien muodostaminen ja myyminen	Verkostossa toimiminen
Yrittäjien ja yhdistysten yhteinen vuosikalenteri	Sähköinen kalenteri
"Sähköinen paketointi"	Leivonmaki.com –sivuston hyödyntäminen
Aktiviteettien myynti yritysryhmille	
Oheispalvelut	Esim. paikalliselta leipomoyrittäjältä "retkipiiras", jonka voisi ostaa mukaan ja lämmittää nuotiolla

Ruokapalveluiden toimivuuden ja tilaamisen helppouden edistäminen	
Harjoittelija Leivonmäen kylälle	
Talkootoiminta	Esim. perinnetaitojen opettaminen, ennallistamistyöt, retkeilytaitojen opettaminen
3. Opastusviestintä	
Kehittämistarve	Keinot
Laminoidut kartat	Palveluiden merkitseminen kartalle
Tienvarsiopasteet	Opasteet Kirveslammen pysäköintialueelle, näkyvämmät kansallispuistokyltit 16653-tien varteen
Luupään lenkin ja Kirveslammen kierroksen erkanemiskohta epäselvä	Viitoitusten selkeyttäminen ja lisääminen sekä vasta että myötäpäivään
Haalistuneet maalimerkit	Sinisten maalimerkkien uudelleenmaalaus
Parkkipaikkojen merkitseminen selkeiksi Selänpohjalla	
Harjujärvellä on telttailupaikka, mutta se on merkitty ainoastaan Metsähallituksen karttaan	Opasteet telttailupaikalle
Harjujärven puolikodalla liiterin vieressä huussi, jota ei meinaa huomata	Selkeä kyltti paikalle, jotta huussin huomaa
Paikalla olevat kyltit	Tietoa kohteesta
Verkkosivut	
Mobiilikohdeopasteet	Kuvat, videot, äänet. Kiinnitetään huomio ympäröivän luonnon ääniin, tuoksuihin ja tunnelmiin
4. Saavutettavuus	
Kehittämistarve	Keinot
Opasteet parkkipaikoille	Autoteiden varsille ja reittien loppupäähän kyltytykset
Esteettömän osuuden parkkipaikan kunnossapito	Kasvillisuuden karsiminen parkkipaikoilta
Lisää parkkipaikkoja	Muun muassa Soimalammelle, Joutsniemenmutkaan
Julkisella liikenteellä alueelle pääsy	Polkupyörävuokraus Leivonmäen Teboililta, Säännöllisesti meneviä linja-autovuoroja myös kesäisin, bussiyhteydet kerrottu selkeästi ja yksityiskohtaisesti helposti löydettävässä paikassa
5. Markkinointi	
Kehittämistarve	Keinot
Kotimaan- ja ulkomaanmarkkinoinnin kehittäminen	Kuvat ja videot reitiltä
Reitin tuotteistaminen	Tarinoiden hyödyntäminen
6. Muut	
Kehittämistarve	Keinot
Sähköinen vieraskirja	Luontoon.fi-sivustolle

Kansallispuistoon liittyvien tarinoiden kerääminen	Hankkeen kautta kerättyjen tarinoiden kokoaminen julkaisuksi nettiin/paperiversioksi
3 teemaa (opastusviestintään, markkinointiin)	Historia, kulttuuri & luonto Kasvit ja eläimet, luonto
Haapasuon turvealueen muuttaminen lintualueeksi	

3.1 Palvelurakenteet

Metsähallituksen mukaan erityisesti Luupään lenkillä on kunnostustarpeita, esimerkiksi Harjajärven taukopaikkarakenteet, jotka edellyttävät investointirahoitusta. Puolikota on huonossa kunnossa, esimerkiksi kaidehirsissä on lahoja kohtia, jotka on korjattava. Lisäksi Luupään lenkin kävely-/pyörätuolisilla rikkinäinen lankku tulisi vaihtaa.

Kuva 13 Puolikodan kaidehirret kaipaavat kunnostusta

Kuva 14 Luupäänlenkin pyörätulisillalla lahoja lankkuja

Konkreettisista kehityskohteista mainittiin pitkospuiden korjaaminen (huonokuntoisten korjaaminen ja korvaaminen), niiden tapituksen kiristäminen ja pyörätulisillan uusiminen. Ainakin Kirveslammen eteläpuolella ja Luupään lenkin alussa on muutamia korjaamista kaipaavia kohtia. Erään haastateltavan mukaan Halttusen laavun purkaminen oli tarpeetonta ja laavuja voisi olla nykyistä enemmänkin. Uutta laavua toivottiin esimerkiksi Harjujärven puolikodan yhteyteen, sillä sieltä löytyy jo valmiiksi puuvaja sekä käymälä. Toiveena olisi myös, että Metsähallitus jatkaisi alueen ja reittien hyvää ylläpitoa myös tulevaisuudessa.

Kuva 15 Kirveslammen eteläpuolella huonokuntoisia pitkospuita

Patikkareitille pitää tehdä reittiluokitus ja sitä pitää tuotteistaa ja markkinoida. Tätä varten reitiltä otetaan kuvia ja videoita. Leivonmäen retkiladulla pitäisi olla oma lenkki myös suosuudelle. Toisaalta toivottiin myös pidempää vaellusreittiä, joka olisi rengasreitti ja yhdistäisi kansallispuiston pohjois- ja eteläosat.

Taukopaikoille toivottiin perinteisten penkkien lisäksi jotain erilaista, joka pysäyttäisi kävijän rauhoittumaan ja ihailemaan ympäristöä. Reitin varrella voisi olla esimerkiksi keinuja, riippumattoja ja majoja.

Lapsiperheitä voisi houkutella puistoon esimerkiksi heille suunnatuilla tapahtumilla ja tekemällä lapsille omia tehtävärasteja reitin varrelle. Esimerkiksi Juniori MTB eli nuorten maastopyöräilytapahtuma sopisi järjestettäväksi hyvin Leivonmäen kansallispuiston alueella ja herättäisi varmasti kiinnostusta alan nuorien harrastajien keskuudessa. Myös talkootoiminta, jossa voisi oppia esimerkiksi perinnetaitoja, retkeilytaitoja ja ennallistamistöitä olisi toivottua. Tällä hetkellä vapaaehtoisjärjestö Leivonmäen kansallispuiston ystävät ry järjestää puistossa talkootoimintaa sekä retkiä.

3.2 Toimijayhteistyö

Alueen toimijoilta toivottaisiin verkostoitumista ja yhdessä toimimista. Tällä tavoin voitaisiin muodostaa ja myydä erilaisia palvelupaketteja, jotka sisältäisivät esimerkiksi kyydityksen, opaspalvelut, aktiviteetteja tai ruokapalveluita. Leivonmaki.com –sivustoa tai jotakin vastaavaa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi palvelupakettien myymiseen. Sähköinen kalenteri yrittäjien ja yritysten kesken myös helpottaisi sekä heidän toimintaa että asiakkaan varausprosessia.

Oheispalvelut kaipaavat kehittämistä, erityisesti alueen ruokapalvelut on nähty hankaliksi ja toimimattomiksi. Yksi toteuttamiskelpoinen toimenpide voisi olla esimerkiksi retkipiiraan tai eväisleivän kehittäminen jonkin paikallisen leipomoyrittäjän toimesta. Tätä voitaisiin markkinoina nimenomaan retkievääksi kansallispuistoon mukaan otettavaksi ja nuotiolla lämmitettäväksi.

Muutakin toimijayhteistyötä toivotaan hyödynnettävän. Leivonmäen kylälle voitaisiin esimerkiksi ottaa luontomatkailusta ja kansallispuistoista kiinnostunut harjoittelija. Alueella voitaisiin myös harjoittaa nykyistä enemmän talkootoimintaa.

3.3 Opastusviestintä

Työpajassa pidettiin tärkeänä kehittää alueen opasteita ja merkintöjä. Tällä hetkellä Kirveslammen pysäköintialueella olevat opasteet sieltä lähteville poluille ovat sekavat. Koska molemmat reitit on mahdollista kiertää sekä myötä että vastapäivään, opasteviittojen olisi hyvä ohjata kummastakin suunnasta reitille. Luupään lenkin ja Kirveslammen kierroksen erkanemiskohdassa on ainoastaan haalistuneet maalimerkit, joten risteysalue kaipaisi selkeän viitoituksen. Myös reitin Luupään lenkin loppupuolella oleva pätkä kaipaa opasteita takaisin parkkipaikalle. Maalimerkit reitin varrella ovat kuluneita, eikä seuraavaa merkkiä aina ole edellisen kohdalta nähtävissä. Uudelleenmaalaus olisi siis paikallaan.

Kuva 16 Siniset maalimerkit kuluneita

Kuva 17 Kirveslammen kierroksen alkupään risteyskohta kaipaa viitoitusta

Kartat ja maasto-opasteet eivät vastaa toisiaan. Metsähallituksen kartassa on kyllä näkyvissä esimerkiksi Harjujärven telttailupaikka sekä puolikodalla oleva huussi, mutta ilman karttaa niistä kumpaakaan ei välttämättä maastossa tajua. Huussi on piilossa liiterirakennuksessa. Sinne vievä ”sisäänkäynti” on kyllä merkitty yläparruun valkoisella maalilla, mutta selkeyden vuoksi se kaipaisi vielä oikeankin opasteen.

Kuva 18 Harjujärven telttapaikkaa ei ole merkitty maastoon

Kuva 19 Esteetön käymälä merkitty valkoisella, vaatisi myös kyltin

Työpajaan osallistuneet ehdottivat hanketta liittyen kansallispuiston tarinoiden elävöittämiseen, jotka julkaistaisiin paperiversiona sekä netissä. Reiteillä olisi myös hyvä olla sähköinen vieraskirja. Nähtävyyksien kohdalla voisi olla mobiilikohdeopasteet, jotka sisältävät kuvia, videoita sekä ääntä erilaisista teemoista. Ne voisivat kiinnittää huomion ympäröivään metsään, sen ääniin, tunnelmiin ja tuoksuihin. Myös monipuolisen linnuston voisi nostaa esiin. Reitillä olevat kyltit voisivat sisältää myös tietoa kohteesta.

3.4 Saavutettavuus

Parkkipaikkoja saisi olla enemmän ja ne pitäisi merkitä hyvin sekä autoteiden varsille että reittien loppupäähän. Nykyisistä parkkipaikoista ainakin Selänpohja pitäisi merkitä paremmin. Uusia parkkipaikkoja toivottiin Soimalammelle ja Joutsniemen mutkaan. Esteettömälle osuudelle vievän tien varressa on ilmeisesti aikoinaan ollut parkkipaikka, joka nyttemmin

kasvaa puustoa. Koska liikuntarajoitteiset voivat pysäköidä Harjujärven kodan viereen, tulisi tämän entisen parkkipaikan kyltti poistaa.

Kuva 20 Esteettömän reitin varrella olleen entisen parkkipaikan kyltti poistettava

Saavutettavuuden parantamiseksi polkupyörien vuokraamisen voisi hoitaa alueellisesti keskeiseltä ja helposti saavutettavasta paikasta, kuten paikalliselta huoltoasemalta, jossa myös bussi pysähtyy. Silloin kansallispuistoon pääsisi myös pyöräilemällä. Julkisilla kulkuneuvoilla alueelle pääsemistä tulisi parantaa muutenkin. Olisi hienoa, jos alueelle meneviä linja-autovuoroja olisi kesäisinkin, kun koululaiskyyditykset ovat loppuneet. Lisäksi julkisen liikenteen aikataulut ja yksityiskohtaiset tiedot ohjeineen tulisi löytyä helposti ja vaivattomasti.

3.5 Markkinointi

Myyntiä ja markkinointia olisi syytä parantaa sekä kotimaisilla että kansainvälisillä markkinoilla. Esimerkiksi hankkeessa tuotettua kuva- ja videomateriaalia voi myöhemmin hyödyntää markkinointitarkoituksiin.

3.6 Muut kehittämistarpeet

Haastatteluissa nousee esiin myös idea pitkästä vaellusreitistä sekä Haapasuon turvealueen muuttamisesta lintualueeksi.

3.7 Kohderyhmät

- Lapsiperheet
- Koululaisryhmät, opiskelijat, kansainväliset opiskelijat
- Ulkomaiset valmismatkailijat: eurooppalaiset, kiinalaiset
- Omatoimimatkailijat
- Päiväretkeilijät
- Valokuvaajat
- Kalastajat
- Melojat
- Patikoijat
- Yritysten tyhy/tykyryhmät

Leivonmäen retkeilyreittien kohderyhmiä voisivat olla esimerkiksi lapsiperheet, koululaisryhmät ja opiskelijat ainakin Jyväskylän alueelta. Alue voisi kiinnostaa myös kansainvälisiä opiskelijoita. Alue soveltuu myös valmismatkailijoille esimerkiksi Euroopasta ja Kiinasta, jos palvelutarjontaa kehitetään. Omatoimimatkailijoiden osalta kohderyhmiä voisivat olla valokuvaajat, kalastajat, vaeltajat, melojat ja patikoijat. Kansallispuisto sopisi esimerkiksi yritysten tyhy/tykypäivien kohteeksi. Tällä hetkellä puisto sopii hyvin lapsiperheille, sillä polut ovat lapsillekin sopivan lyhyitä ja helppokulkuisia. Luupään lenkin esteetön osuus ja Harjujärven puolikota soveltuvat liikuntaesteisille.

3.8 Aktiviteetit

Alueelle sopivat aktiviteetit:

- Patikointi, vaellus
- Melonta
- Pyöräily
- Retkiuinti
- Lumikenkäily
- Hankihiihto
- Retkiluistelu
- Suoluistelu
- Metsästys
- Sienestys
- Makkaran paisto

Kuva 21 Leivonmäen kansallispuistossa voi harrastaa myös pyöräilyä

Lähteet

<http://www.luontoon.fi/leivonmaki>

Luupään lenkki, Opettajan opas geologiselle luontopolulle https://www.uef.fi/documents/640649/725289/Opettajan+opas_Leivonma%CC%88ki.pdf/a532c8ff-ac1a-4372-a0d4-16fc35e69e3c

